

12-9-2017
Lezend meisje bij het venster, Zwagerman kijkt - Archief - Voor nieuws, achtergronden en columns

---

uur
BANEN

de Volkskrant

Archief

RECENTE
FILM
MUZIEK
REIZEN
KOKEN & ETEN
THEATER
BOEKEN
MAGAZINE

Lezend meisje bij het venster, Zwagerman kijkt

'Lezend meisje' geldt: een ode zal altijd diep in de schaduw staan van het werk dat hulde v

T ZWAGERMAN 14 december 2011, 00:00

---

ad nog nooit Vermeers Lezend meisje bij het venster gezien. Dat wil zeggen, nooit 'in het echt'. In

roductie: tientallen, honderden keren natuurlijk. Maar het origineel? Nee. Ik ging naar Dresden o

waarschuwing: hou je vast bij het zien van een Vermeer. Schama schreef dat bij Johannes Verr

) worden door een reproductie, hoe verleidelijk ook (...). Zelfs de sterkste mensen gaan ervan wa

glasje water.'

e Gemäldegalerie Alte Meister in Dresden zag ik heel wat mensen langs Lezend meisje bij het ve

op een tamelijk onspectaculaire plek. Geen A-plaats, zoals voor de Rembrandts in de collectie. Niem
amechtig om een glas water vroeg. Sterker: de meeste bezoekers stonden niet speciaal stil bij het we
gaf eerst een kleine schok, en stemde daarna nederig. Kennelijk houdt men niet overal ter wereld de

Wat overkwam mijzelf? Ik wankelde niet, maar stond wel als genageld. Het meisje zelf gaat geheel en
natuurlijk direct voor dat het een liefdesbrief is. Als wel vaker is Vermeer hier de schilder van het stil
concentratie. Maar intussen. Lezende vrouw bij het venster verwijst, zij het zijdelings, naar onderdr
schaal ligt fruit: appels, perziken - een enkele perzik is in twee helften gesneden. Het rijpe fruit syn
aangesneden perzik benadrukt de suggestie van zinnelijkheid. En wie bij zichzelf even de dirty mind
naar het open venster, waaromheen het tweede gordijn, het rode, uitnodigend en open een vlezige ui
meisje leest een brief van een verleider die weet dat hij met zijn woorden succes zal boeken.

Je moet beschikken over zelfvertrouwen en durf als je een variatie maakt op een meesterwerk als dit
altijd diep en ver in de schaduw van het werk staan dat hulde wordt gebracht. De Britse fotograaf To
de leefomstandigheden van een groep krakers in Hackney, een district in Groot-Londen. Met Woma
beoogde Hunter naar eigen zeggen recht te doen aan de waardigheid van die bewoners in Hackney.

Opzij van de jonge vrouw bij Hunter bevindt zich geen fruitschaal, maar een baby. Dat is een vondst.

<https://www.volkskrant.nl/archief/lezend-meisje-bij-het-venster-zwagerman-kijkt~a3075926/>

1/6

Gerhard Richter pakte het minder politiek geëngageerd aan. Zijn fotorealistische schilderij *Lezend meisje bij het venster* is het dat Richter vermoedelijk die andere lezende vrouw van Vermeer in gedachten moeten hebben geleend uit de collectie van het Rijksmuseum.

Bij Richter is de brief een tijdschrift geworden en het meisje een echtgenote (en wel die van de kunstenaar). Bij Richter in vergelijking met Vermeer sterk vereenvoudigd. Overal is het licht gedempt, behalve in de gordijnen die daar wordt een knallend scherpe baan kunst- of zonlicht op losgelaten. Gordijnen zijn bij Richter verplaatst naar de plooitjes tooit, is de haarband die het lievige knotje bijeenhoudt. Zelfs met de slechtste wil ter wereld zoeken - de dirty mind zal tevergeefs worden aangeklikt. Is het lezend meisje bij Vermeer verzonken in zichzelf is geheel en al verzonken in zichzelf. Zij is buiten bereik van zinnelijke verleidingen.

Het open venster bij Vermeer is bij Richter vervuld door de zwarte rechthoek van een doorgang of een raam. Dat zwart en paars tezamen lijkt op de befaamde abstracte doeken uit de *Seagram Mural*-reeks van Mark Rothko. Hedendaags: de vrouw is onafhankelijk, en zij bevindt zich in een decor dat zich laat associëren met de

Aan de recentste variatie op *Lezend meisje* is geen greintje abstractie te ontdekken. Galerie Fontana heeft deze week een solo-expositie van de fotograaf Jan Banning. Eyecatcher in Fontana Fortuna is *Marokkaans meisje*, een aanvraagformulier voor inburgeringscursus bij gesloten raam (2011). Het aan Vermeer ontleende lezend meisje met de maagdelijk witte hoofddoek en het fruit in de overhellende schaal oogt ook helemaal 2011: appel en jasmijn, granaatappel, vijgen en ander exotisch sierfruit. Dat het venster dicht blijft, zal geen toeval zijn. Voor Nederland ongestuurd gesloten blijven. Bannings Marokkaans meisje is een vernuftige mix van twee hoofddoeken: de hoofddoek imiteert tot in detail de houding van Vermeers *Lezend meisje bij het venster*, al is ze geheel anders dan Vermeer, het *Melkmeisje* uit het Rijksmuseum. Het gesteven hoofdkapje van het meisje is een islamitische hoofddoek. Bij Vermeer is het meisje uitverkoren - door de briefschrijver. Banning laat (of is dat zijn?) geen misverstand over bestaan: zijn lezend meisje is op voorhand uitgesloten - door de overheersende aanvraagformulier voor een inburgering. Banning zal dit formulier misschien wel willen vergelijken met

Wat zegt Jan Banning zelf over zijn Vermeervariatie? Dit: 'Ik wil laten zien dat onze nationale identiteit ook bestaat uit migranten.'

En: 'Politici zeggen dat immigranten een bedreiging zijn voor onze nationale identiteit, maar dat is niet terecht. Toelichting is wel duidelijk dat Jan Banning een foto heeft gemaakt waarvan je het met de strekking van Vermeer verwijderd van Vermeer kun je moeilijk raken, lijkt me.'

Bannings Marokkaans meisje is een technisch knap gemaakt werkstuk van een man die een mening heeft over de man met een mening in zijn beeldtaal refereert aan de man van het *Mysterie*, voelt het aan de man van meer dan vierhonderd jaar na haar 'geboorte' wordt opgezaagd met een voorwerp dat in één klap alle verwantschap wegtrekt: een spandoek. Dat kan de bedoeling niet zijn.

---

beeldretoriek en nobel bedoelde propaganda.

Joost Zwagerman

Volg en lees meer over:

★ **ARCHIEF**

AANBEVOLEN ARTIKELEN

Liever lui dan moe? Of juist efficiënt? Nederlanders werken het minst van alle Europeanen

30 augustus 2017

Mark Rutte (8)

24 augustus 2017

Waarom Spanje lang gevrijwaard bleef van islamitische terreur

19 augustus 2017

Lees tot 8 weken gratis de krant

Kies nu

MEEST GELEZEN ARCHIEF

---

1. Liever lui dan moe? Of juist efficiënt? Nederlanders werken het minst van alle Euro
2. Trump in het nauw wendt zich steeds meer tot diepgelovige achterban
3. Halvering zendtijd dreigt voor radioprogramma's Argos en Reporter
4. Toerisme stopt verval van Lissabon, maar het leven is eruit
5. Waarom Spanje lang gevrijwaard bleef van islamitische terreur

Lees tot
8 weken
gratis
de krant

Kies nu

NU BIJ DE VOLKSKRANT

[➔ NAAR DE WINKEL](#)

Volg de Volkskrant

Schrijf u in voor de dagelijkse nieuwsbrief

jan@voorbeeld.nl

Aanvragen

Archief

Digitale krant

Journalisten Columnisten

Mobiele apps

De Volkskrant

Service en contact

© 2017 - Alle rechten voorbehouden

[Lees de gebruiksvoorwaarden](#)

Bezoek ook:

[Het Parool](#) - [AD](#) - [Trouw](#)